

А. Ф. СТЕЛЬМАХУ — 80

Відомому українському вченому в галузі генетики зернових культур, доктору біологічних наук, професору, академіку НААН Адольфу Фомичу Стельмаху виповнилося 80 років.

Народився Адольф Фомич 12 червня 1941 р. на хуторі Дамінова в Західній Білорусії. Після закінчення біологічного факультету Білоруського державного університету (1962) та аспірантури (1965 р.) працював асистентом на кафедрі дарвінізму і генетики. У 1968 р. його було призначено на посаду завідувача відділу генетики і цитології рослин у Всесоюзному селекційно-генетичному інституті (нині Селекційно-генетичний інститут — Національний центр насіннізнавства та сортовивчення (СП — НЦНС). З 1975 по 2001 р. А. Ф. Стельмах очолював лабораторію спеціальної генетики пшениці, а впродовж 1988–2001 рр. був заступником директора інституту з наукової роботи. З 2001 р. й понині — головний науковий співробітник відділу загальної та молекулярної генетики СП — НЦНС.

У 1966 р. Адольф Фомич захистив кандидатську дисертацію, у 1987 р. — докторську. Вчене звання професора А. Ф. Стельмаху присвоєно у 1996 р., 1995 р. його обрано академіком УААН.

А. Ф. Стельмах є одним із провідних фахівців світу в галузі генетики сільськогосподарських рослин з питань анеуплоїдії, кількісних ознак, статистичної генетики, типу і темпів розвитку. Він класифікував принципи і методи вивчення генетичних систем, що контролюють різноманітність складних господарсько-цінних ознак у культурних видів рослин, і на цій основі організував дослідження з ідентифікації генотипів, окремих генів щодо систем *Vrn*, *Vrd*, *Ppd*, закономірностей їхнього географічного поширення, вивчення ефектів конкретних алелів за господарськими ознаками та розробив рекомендації для цілеспрямованого маніпулювання ними.

У 1971–1991 рр. А. Ф. Стельмах — член координаційної ради та науковий куратор країн-членів РЕВ з програми вивчення теоретичних основ селекції зернових культур. З 1971 до 1991 р. — член координаційної ради ДНТП СРСР із теоретичних основ селекції рослин, з 1991 до 2011 р. — науковий керівник аналогічної програми в Україні. У 1993 р. Адольф Фомич отримав грант Міжнародної наукової фундації (Київ), у 1990–1994 рр. —

керівник спільних наукових проєктів із вивчення генетики темпів розвитку пшениць з інститутами Англії, Голландії, Мексики, Індії.

А. Ф. Стельмах — автор понад 370-ти праць, 4-х патентів на винаходи і 6-ти сортів пшениці та ячменю. Під його керівництвом підготовлено 12 кандидатів і 6 докторів наук. Адольф Фомич упродовж багатьох років є членом спеціалізованих учених рад із захисту докторських і кандидатських дисертацій, експертної ради ВАК України, президенті колишнього Всесоюзного та Українського товариств генетиків і селекціонерів, редколегій низки наукових журналів.

За багаторічну плідну наукову діяльність А. Ф. Стельмаху присвоєно звання «Заслужений діяч науки і техніки України» (2012), його нагороджено медаллю «Ветеран праці» (1987), ювілейними медалями «100-річчя до дня народження М. І. Вавилова» (1987) та «100 років Національній академії аграрних наук України» (2019), відзнакою НАН України «За наукові досягнення» (2006) та почесною відзнакою НААН (2011). А. Ф. Стельмах — лауреат премії АН УРСР ім. В. Я. Юр'єва (1990), ВДНГ СРСР (1976, 1982) та ВДНГ УРСР (1988).

Щиро вітаємо ювіляра, бажаємо йому міцного здоров'я, творчого натхнення, бадьорості та оптимізму, довгих років життя.

**Селекційно-генетичний інститут —
Національний центр насіннізнавства
та сортовивчення**